СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 301. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 26 грудня, 1934. VOL. XLII. No. 301. Jersey City, N. J., Wednesday, December 26, 1934. THREE CENTS.

КАМПАНІЯ ЗА ЗАКОН ПРО 30-ГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Блек заповів, що він починає наново аґітацію за ухвалення на найближчій сесії конґресу закона про обмеження часу праці до 30 годин на тиждень.

Сенатор каже, що цей проєкт буде менше-більше такий самий, як той проєкт, котрий уже попередня сесія конґресу ухвалила, а котрого потім палата послів не поставила вчас на порядок дня. Проєкт заставляє підприємства по ріжних стейтах виконувати цей проєкт у цей спосіб, що не дозволяє перевозити з одного стейту до другого товарів, котрих не зроблено згідно з постановами закона про максимальний час праці.

Проти проєкту сенатора Блека вже почалася кампанія фабрикантів. Вони вже розпустили серед членів конґресу летючки, в котрих пробують доказати, що обниження часу тревання праці до 30 годин на тиждень відібється на робітниках у цей спосіб, що їх заплата піде вниз.

КІНЕЦЬ 75-ЛІТНЬОЇ СТЕЙТОВОЇ ПРОГИБІЦІЇ.

ПОРТЛЕНД (Мейн). — Дня 23 грудня закінчила переїжджаючу мимо таксівку та казала завезти зувала тут від 75 літ. Рівночасно алькогольними напитками почав торгувати стейт.

Перед декотрими стейтовими крамницями алькогольних трунків стояли довжезні хвости людей, що ждали на їх отворення. У декотрих з них попит за напитками був такий великий, що за один день вичерпано ввесь припас крамниці.

СТРАШНИЙ УЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОЇ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — У неділю вночі з одного дому виволіклася жінка з раною в голові, закликала переїжджаючу мимо таксівку та казала завести себе до шпиталю. Коли лікарі побачили пострілову рану, вони стали допитувати, що сталося. Вона сказала, що зветься пані Демпсі та подала, де мешкає.

На подану нею адресу пішла поліція і застала там 5 трупів. Лежали там неживі: Волтер Демпсі, 42-літній батько родини, його три сини: 12-літній Роберт, 8-літній Томас та 15-місячний Давид. Всі вони, видно, згинули від револьверових вистрілів. Крім них лежало там тіло пані Шох, сестри пані Демпсі. Вона, видно, померла від отруї.

Майже рівночасно поліція в місті Донкерк, яких 260 миль звідси на північ, відкрила трупа пані Рут Демпсі Гюз, сестри пані Шох. У її домі знайдено листи пані Шох, котрі розяснили поліції цілу траґедію. Пані Шох, шпитальна послугачка, розвівшися зі своїм мужем, що живе тепер у місті Дюбойс, мала як одиноку потіху 7-літнього сина. Від коли цей помер, вона не мала ніякого товариства. В приступі божевілля вона вбила свою сестру в Донкерк, а потім поїхала з убивчими намірами до своєї другої сестри в Питсбурґу. Привезла своїм сестрінкам преріжні забавки й довго з ними бавилася. Коли всі пішли спати, вона спустила віконні заслони й постріляла всіх у хаті з поліційного револьвера, котрий купила була якийсь час тому в Бофалі, подаючи фальшиве імення.

Пані Демпсі, що дісталася до шпиталю, можливо з пострілу вилікується.

ПЯТИЙ МУЗИЧНИЙ ВЕЧІР.

НЮ ЙОРК. — Пятий музичний вечір „Приятелів Української Музики", що відбувся в середу, 19 грудня, в „Студіо Клоб", 210 Іст 77-ма вулиця, приніс слухачам твори Лятошинського, Лисенка, Гайворонського, Придаткевича, Коляди й Букиника та, очевидно, багато народніх пісень.

Грали: Роман Придаткевич, Едвин Ґершевський пані Марджорі Кенеді, співала панна Лидія Клоповська, а на фортепяні акомпаніювали пані Джесі Пемплин та п. Никола Стембер.

Панна Елмина Локі, професорка в „Тічерс Коледж", подала публиці цікаві дані про українські народні пісні в Америці; вона відчитала переклади українських народніх пісень про Америку, в котрих відбиваються добрі риси української вдачі.

Між присутніми були: проф. Дениел Кренфорд Смит, з Нової Школи Суспільного Розсліду, та панна Лилієн Лителгейлс, відома челістка й авторка біоґрафії челіста Пабля Касальса. Гості висказували своє признання для української композиції, головно для творів Лятошинського. Наступний вечір оголошено на середу, 16 січня.

ЗАЛОМИЛИСЯ НА ЛЕДУ.

НОРВУД (Ню Джерзі). — Рутерфорд Сібел і його жінка вислали з дому свої діти, 11-літнього Рутерфорда й 7-літнього Джозефа, та 8-літню Лисил, щоби вони не перешкаджали родичам при прикрашенню ялинки. В кілька хвилин потім діти пропали під ледом на резервоарі Гекенсек. Дівчину виратував один прохожий.

ДАЛІ ЗАМИКАЮТЬ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ІНФЛЮЕНЦУ.

Заряди шкіл у південній частині стейту Ню Джерзі далі замикають школи, бо вже були дві смерти через інфлюенцу. У Кемден померла 16-літня учениця Гелена Милер та 27-літній Джордж Столярський. Перша померла від запалення легенів, що розвинулося по інфлюенці.

ФАЛЬШІВНИКИ ГРОШЕЙ.

У Сентервилі, Ню Джерзі, арештовано в пятницю мадярського кушніря Петра Домонкоса, його жінку й брата, котрим федеральні аґенти закидують підроблювання 5-долярових банкнотів.

АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

В Городищах, пов. Луцьк, арештовано місцевого православного пароха о. Миколу Табаковського під закидом протидержавної діяльности. Закидують йому, що ширив летючки ОУН, похвалював арештованих членів цієї організації, виголошував протидержавні проповіди, заснував протиалькогольне товариство „Відродження", щоб шкодити інтересам державного скарбу, та співав „Ще не вмерла Україна".

ЩЕ ОДИН ВИДАЛЕНИЙ КОРОЛЬ.

Цим разом є це нововибраний король Циганів Михайло Квек, якого видалено раз на все разом з родиною із Чехословаччини як невигідного чужинця. Причиною видалення було невідповідне поведення „королівської" родини на весіллі в одного циганського старости.

СПРИТНІ ЗЛОДІЇ.

Мозес Вірклїх, купець із Суходолу, пов. Бібрка, побрав від одної фірми у Львові 2,000 і, вернувшися вночі додому, положився спати. Гроші положив під подушку. Доглянули це злодії, які влізли вікном до кімнати і, захльороформувавши Вірклїха з жінкою, забрали зпід подушки всі гроші. Крім того вкрали футро вартости 800 зл., золотий годинник і інші предмети. Вірклїх пробудився аж рано. Тимчасом досвідчені злодії посипали паприку в кімнаті і під вікном, щоб затерти сліди й утруднити працю поліційному псови. У звязку з тою справою поліція арештувала кільканацять підозрілих осіб зі Суходолу та околиці.

СВИНІ У КЛЯСІ.

У совєтській пресі знаходимо таку новинку: „Підчас лекцій у клясі стволинської неповної середньої школи, демидівського району, західньої области, часто повстає гомін і дітвора з криком вилізає на лавки, інші узброївшись у лінійки, бігають із сміхом по коридорі. Причина — свині директора що дня блукають по клясах".

САМОГУБСТВО ПРИ ВХОДІ ДО КЕЛІЇ.

У Познані суд засудив ресторантця Янковяка на 4 роки вязниці за це, що нарочно підпалив свій льокаль, щоб одержати асекурацію 30,000 зл. Як лише Янковяка відвезли до вязничної келії, він застрілився з револьвера.

ЛИЦИТУЮТЬ НАРОДНЄ ДОБРО, ЩО ОПИНИЛОСЯ У КАЦАПСЬКИХ РУКАХ.

Скандальна господарка москвофілів, що їм Польща віддала в заряд добра „Народного Дому" у Львові, довела до того, що те майно йде на лицитацію. Виставлено на публичний продаж каменицю при ул. Курковій у Львові і села Білка і Костенів, де є коло 1,200 моргів орної землі й ліса. Польський уряд досі ратував „старорусінуф" за їх льояльність, а тепер видно, що і йому не хочеться вже більше давати грошей.

ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ У ВІЙСЬКУ.

Краківська військова влада веде слідство в справі зловживань у деяких військових віддїлах. Слідство в телеграфічному курінї виявило зловживання на суму 80 тисяч зл., а в 20-тім п. п. на 120 тисяч зл. У самоходовім відділі теж викрили зловживання при закупі самоходів. Крім цього влада веде слідство в саперських відділах.

ЗЛОДІЇ ВБИЛИ СПІЛЬНИКА.

З села Беренави, пов. Добромиль, пропав перед кількома тижнями Василь Федак. Тому кілька днів знайшли його трупа в лісі біля джерела. Арештовано 6 винуватців злочину, які разом з Федаком вибралися були на грабунок. Федак знав про вчинки своїх спільників і вони, боячися, щоб він їх не зрадив, вбили його, коли він пив з джерела воду. Арештованих відставлено до суду.

НОВИЙ ЛАВРЕАТ НОБЛЯ.

Цьогорічну нагороду Нобля дістав італійський драматурґ і новеліст Люїджі Пірандельльо, один із реформаторів сучасного театру. Пірандельльо вродився 1867 р. і здобув собі славу головно своїми песами, з яких найбільше відомі „Голі маски", „Усе йде якнайкраще", „Шість осіб шукають автора", „Генрик IV". В Італії він відомий теж своїми численними новелями, що почали виходити від 1894 р. окремими збірками, як напр. „Любощі без кохання", „Коли хто божевільний", „Пастка", і повістями „Покійний Матвій Паскаль", „Так воно крутиться". Новелі розкинені по журналах і часописах, складаються на 24 томи, яких видання саме закінчується. Окрему діяльність розвинув Пірандельльо на становищі директора і режісера ріжних театрів.

ФРАНЦІЯ ВИКИДАЄ РОБІТНИКІВ З ПОЛЬЩІ.

До Варшави приїхали перед кількома днями двома спеціяльними потягами поверх 1,000 робітників із Франції, де втратили працю. Є це початок зоповідженої великої партії робітників з Польщі, яким Франція відмовила побуту і зарібків.

ВУЛЬКАН ПІД ХАТОЮ.

На японському острові Гондо мешканці запримітили одного дня, як з одної хати виходив великий дим. Гадали, що це пожежа. Виявилося, що хата стоїть на вулькані, про який ніхто не знав. Лява, що почала вибухати зпід землі, утворила горбок і хата щезла в хмарах огню та диму.

ПРИСУД НА ГРЕКО-КАТ. СВЯЩЕНИКІВ.

Перед окружним судом у Самборі, як відкличною інстанцією від засуду старостви, станули 50-літній гр. кат. священик Микола Грабовський, парох з Прус, і 32-літній гр. кат. священик Осип Кузьмин, парох з Дорожова, яких староство покарало гривною по 100 зл. за відправу богослуження на могилах, висипаних у честь українських вояків. Суд затвердив присуд на о. Кузьмина, а о. Грабовському знижив гривну до 50 зл.

ОСЛІП ПЕРЕД ПОВОРОТОМ ДО РІДНОГО КРАЮ.

Після кількох років побуту у Бразилії рішив вернутись до батьківщини, до села Садки на Волині, еміґрант Савчук. Тимчасом він хорував на очі і в день відїзду з Ріо де Жанейро він осліп. Не хотячи вертатись до рідного краю калікою, Савчук вискочив з вікна і погиб на місці.

ҐРАНАТА ВБИЛА ТРИ ОСОБИ.

Біля містечка Паскан у Румунії склалася траґічна подія. Один сільський хлопець знайшов на полі артилерійське стрільно, яке взяв під паху, щоби принести до дому. Нараз важке стрільно висунулось йому з рук, впало на землю й експльодувало. Від вибуху згинула одна жінка і двоє дітей. Третю дитину сильно покалічило.

СЛУЖБОВЦІ МУСЯТЬ КУПУВАТИ ГУСИ.

Литовська рада міністрів розглядала проєкт закону міністерства хліборобства, щоб на державних службовців наложити обовязок купувати гуси. До кождих 100 літів платні був би привязаний обовязок закупити 1—1½ гуски. Так службовці закупилиб понад 200,000 гусей і так розвязали би збут гусей. Одна гуска платиться на Литві 4 літи.

ДО ГУСЕЙ ІЩЕ Й МОЛОКО.

З литовських ґазет довідуємося, що слідом за розпорядком, який примушує литовських державних службовців купувати гуси, міродатні чинники розглядають тепер іще справу, якби то прийти з помічю молочному господарству. Т-во Лієтувос Льойдас увело вже в своїх бюрах звичай, що службовцям дають молоко замісць чаю. Хочуть, щоб усі державні бюра й установи пішли за тим приміром.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПОЧТОВОЇ УПРАВИТЕЛЬКИ.

Управителька почтової аґенції в Хотишові біля Ковля, Юлія Слівінська, доручила одному реемігрантови з Канади ґрошеву посилку в сумі 500 долярів, вислану корабельною фірмою з Варшави. Коли адресат отворив лист, недоставало в ньому 60 долярів. Пошкодований повідомив про це поліцію і Слівінська станула на днях перед судом у Ковлї. На розправі устійнено, що цифру на конті перероблено і при доручені обвинувачена відкрила лист, щоби затерти сліди. Слівінську засуджено на 6 місяців з позбавленням прав на 3 роки.

ВИШЛЮТЬ ЗІНОВЄВА І КАМЕНЄВА НА СИБІР

МОСКВА (Росія). — З часописних статтей, урядових звідомлень і розмов з визначними совєтськими провідниками виходить ясно, що в ряди комуністичної партії закралася сильна опозиція. І це саме заставило уряд повзяти дуже гострі міри, щоб ратувати партію, себто підставу її існування.

Оту опозицію звязують з Троцьким, а головно з Зіновєвом і Каменєвом. Нічого не знати, чи їм доказано безпосередну вину в заговорі на життя Кірова. Сам Сталін розпитував Зіновєва. Але ніхто не знає подробиць цього допиту. Та всі часописи згідно подають, що Зіновєв і Каменєв підуть на заслання. Кажуть, що правдоподібно на Сибір.

В офіціяльній ґазеті „Правда" пишеться про Зіновєва і Каменєва ось такими словами:

„Проститутки, негідники, явні чорносотенці, боягузи, донощики, збанкротовані політикани, дезертири, тричі прокляті".

ЛІҐА БЕРЕТЬСЯ ДО ЯПОНІЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Мандатова Комісія Ліґи Націй здасть про мандатову політику Японії звіт, у якому вискажеться, що та політика є невідповідна. Вимагатимуть, щоб Японія зреклася мандатів.

СПОКОЮ НЕ БУДЕ МІЖ УГОРЩИНОЮ І ЮГОСЛАВІЄЮ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — На перший погляд видається що спір між Угорщиною і Югославією полагоджено. Югославія зробила величезну дурницю, бо в хвилі, коли мала добрі закиди проти Угорщини через убивство короля Александра, почала проганяти зі своєї території Мадярів, головно бідних селян та ремісників. Це озлобило навіть її приятелів. А Угорщина розумно зе визискала в своїй пропаґанді на міжнароднім полі. І тимсамим ослабила становище Югославії, яка домагалась покарання Угорщини за те, що давала захист хорватським терористам і допомагала атентатови на життя короля Александра.

Виходить, що ніби замирено обидві держави. А по правді справа мається так, що як не прийде до ревізії границь Угорщини, то війна вибухне скорше чи пізніше. Границю між Угорщиною і Югославією поведено дуже штучно. Поперерізувано навіть господарства, а не то села. Трапляється таке, що стодола селянина Мадяра є в Югославії, а хата в Угорщині.

ВИПУСТИЛИ НА ВОЛЮ МАЧЕКА.

ЗАГРЕБ (Хорватія). — Югославський премієр Єфтич звільнив хорватського народнього провідника, Владка Мачека. Той останній лежав хорий у шпиталі, де його пильнували жовніри. Сторожу забрано, а Мачека відвезено до приватного дому. Сотки представників ріжних хорватських організацій прибули негайно поздоровити Мачека з його звільненням. Оте звільнення, це концесія югославського уряду, зроблена Хорватам, щоб здобути їхнє прихильне становище до уряду.

ВІЙНА МІЖ АБІСИНІЄЮ Й ІТАЛІЄЮ.

ЖЕНЕВА. — З Африки доносять, що італійські війська займають чимраз більше території, що належить до Абісинії. Лізі Націй предложено дві мапи тої території й обидві італійські. На новій італійській мапі зазначено, що територія, яку заняли італійські війська і на якій звели боротьбу з абисинськими військами, є італійська. Але стара мапа, яка була теж зроблена в Італії, виказує виразно, що занятий тепер Італією шмат землі не був досі під італійською окупацією.

СОВЄТИ ДАЛІ БЛОФУЮТЬ.

МОСКВА. — Часопис „За індустріялізацію" заповідає, що Совєти не будуть платити більших цін за товари ні більших процентів, як їх платять інші держави чи народи. Навіть подають, що зможуть усе купувати за готівку.

СОВЄТСЬКИЙ ПОСОЛ ДЛЯ УГОРЩИНИ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Вірменин Александер Бексадян зістав іменований першим совєтським послом до Угорщини. Бексадян заповів реґентови краю, Горті, що тепер два давніші вороги будуть жити як приятелі. Досі совєтський уряд і совєтська преса лаяли Гортія останніми словами як найбільшого реакціонера і „крівавого тирана".

ЗНИЩИЛИ КОМУНІСТИЧНИХ УБИВНИКІВ.

НАНКІН (Китай). — Китайська комуністична армія, яку тіпер уже цілком розбито, коштувала китайський нарід страшні жертви. Обраховують, що її жертвою впало понад один мілїон осіб, а коло 6,000,000 осіб осталися без даху і пристановища.

ВИПУСКАЮТЬ НА ВОЛЮ.

ВІДЕНЬ. — Уряд звільнив із вязниць 5,500 націстів і 2,500 соціялістів. В концентраційних таборах держать лише 740 осіб.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИГЛЯДИ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ Й УКРАЇНА

Европейську війну, про котрої заглаєння писав Йоганнес Стіл, заграничний редактор „Ню Йорк Посту", цей ґазетяр звязує виразно з Україною.

Показавши, як Англія і Франція скорою акцією та відповідним натиском на Югославію запобіли вибухови нової війни, Стіл натякує коротко на мотиви французько-англійської акції. Мовляв, Англія й Франція боялися невдачі Італії, бо за оцінкою Англії й Франції югославська армія, хоч менша від італійської, її перевищає боєздатністю, а на випадок італійської невдачі Англія й Франція, глибоко заінтересовані в Італії через гарантування італійської золотої валюти, сильно потерпілиб.

Крім того Англія й Франція боялися, що війни не вдасться зльокалізувати, себто обмежити до самого Балкану, бо саме, в той час, як Югославія поставила на вістрю меча свої відносини до Італії, прийшла вістка про тайні поправки до десять-літнього перемиря між Польщею й Німеччиною. Ці поправки, як кажуть, становлять військову умову між німецьким і польським генеральним штабом щодо спільної акції проти совєтської України.

Стіл каже, що полковник Бек, польський заграничний міністер„ отвертий фашист, вірить, що Польща на спілку з Німеччиною могла би відірвати Україну від Росії та створити з неї „незалежну державу" з Одесою як столицею. Стіл не говорить багато про цей плян створення незалежної України, але вже це одно, що він ці два слова бере в наводові знаки, показує, що незалежність цеї України булаб тільки фіктивна, себто тільки в очах Німеччини й Польщі, а не в очах Українців або безсторонніх людей.

Стіл каже, що інтриґа Польщі й Німеччини про Україну поступила вже так далеко, що в деяких кругах вяжуть із нею навіть атентат на Кірова.

Як би не було, каже Стіл, події в Европі показують на зріст німецьких впливів. Німеччина вспіла притягнути на свій бік Польщу. Симпатії до неї ширяться тепер у югославській армії та в армії румунській.

Ці всі події не ворожать нічого доброго для европейського мира. Примір Югославії показує, як уряд мусить сильно рахуватися з настроями армії. Це саме показує Італія, котра тепер, щоб закрити свою компромітацію з Югославією, пробує баламутити свій нарід вимахуванням кулаком на Абисинію.

Словом, Европа нині збройний табор, у котрому само зброєння такої маси людей є небезпекою для мира. Свою статтю Стіл закінчує словами: „Европа нині стоїть до війни ближче, ніж колинебудь від 1914-го року".

КОНТРАСТИ

(Лист з Праги).

Здається було це з Т. Шевченком. Якось дав він милостиню старцеви, що скидався на пяницю. Його знайомі стали дорікати йому за це; запевняли, що той старець нажебрані гроші пропє. На те Шевченко відповів, що від якогось часу він нікому з старців не відмовляє. Робить так після одної сумної пригоди, яка трапилася з ним. Було це в Петербурзі. Зустрів він на мості якось чоловіка, досить підозрілого вигляду, який попросив у нього грошей, запевняючи, що не має ні на їжу, ні на нічліг. Чи Шевченко не повірив—той видався йому мало схожим на нуждаря, чи не мав з собою грошей, але він пройшов мимо нього, нічого не давши. А старець за ним кинувся з моста в воду і втонув. Це та пригода, про яку розповів Шевченко своїм знайомим і після якої він ніколи більше не відмовляв вуличним прохачам.

Скільки знаю, не відмовляли старцям і на Україні; не відмовляли на селах, не замикалися перед ними і ніколи не тровили їх собаками. Подавали милостиню в неділю біля церкви. Давали й у містах. Так було принаймні до большевиків, доки не було голоду й доки було що давати.

Все це мимоволі пригадується мені тепер у Празі. Особливо, коли бачу на широких міських вулицях нужденних обірваних і зголоднілих жінок із малими дітьми на руках, що стоять під високими будинками і продають або пучечки квіток, або сірники чи ґазети. Цей продаж лише для виду, для оправдання перед поліцією. На правдуж вони просять милостині. Буває це в ріжні пори року: за тепла й за холоду. Грудні діти в таких старцюючих продавчиць часом зовсім посинілі від стужі або жовтаво-бліді, замотані в старе, брудне ганчіря. В очах непідроблений доказ страждання й біди. Ще тяжче враження роблять батьки, часом не старі, здорові, хоч і прибиті нуждою, люди, що з своєю дрібнотою виходять на вулицю жебрати. В останніх часах кризи і безробіття таких старців можна бачити частіше. Дехто з них навіть не просить. Тільки стоїть, оточений дрібними діточками, на хіднику в якомусь німому отупінні. Вигляд цих постатей робить гнітуче враження; цей вияв громадського безсилля викликає образу за людину, за людську гідність.

Але що найдивніше, бачиш, як мимо цього страшного людського нещастя спокійно проходять добре зодягнені й нагодовані одиниці, проходять байдуже, глухі до прохань; проходять ніби не попри людське страждання, а мимо малоцікавих камяних статуй. В ґазетах, особливо бульварних, не бракує матеріялу про боротьбу з прошацтвом. Читачам прищеплюють думку, що ті зголоднілі люди на вулицях з посинілими дітьми, що то не справжні прошаки, що вони лише удають з себе таких; що ті нещасні діти не їх власні, а позичені спеціяльно для прошацтва; що кожен з тих прохачів „заробляє" собі грубі гроші що дня, і т. п. Мало не в кожному числі таких ґазет появляються репортажі про смерть того чи іншого старця і знайдення в його лахміттях десятків тисяч корон, або вкладничих книжок на великі суми. Можна думати, що не все в цих замітках буває вифантазуване, що дійсно траплляються подібні випадки... Але всеж стає ніяково за людську породу, коли бачиш, як її гладкі представники спокійно-байдуже проходять біля тих обірваних жінок з голодними дітьми на руках. Те, що лишилося як спогад про Україну, й те, що бачиш тут як дійсність, становить різкий контраст.

ня й дещо інше: „прошацтво"
ня й ещо інше: „прошацтво" громадське. Щоб піддержати своє національне буття й тримати при житті свої культурні орґанізації, Українці здані тепер виключно на добровільну жертвенність свого громадянства. Матеріяльної підтримки потрібно скрізь і все. Розгорніть якунебуь українську ґазету — скрізь ви натрапите на заклик жертвувати, складати датки і т. п. Починаючи з самої ґазети, яка домагається вирівнання заборженности своїх читачів, приєднання нових передплатників, заснування пресового фонду і т. д. Для переведення всього цього проголошується спеціяльні тижні, місяці і таке інше. Теж саме роблять і багато дуже поважних орґанізацій наших і установ. Для таких кампаній не вистарчає вже місяців у році; на один місяць припадає вже по кілька претендентів. Провадять збірки для наших інвалідів, збирає Рідна Школа, Просвіта, переводять збірки на визвольну боротьбу, на голодних, на повенян, на Український Дім для Музею Визвольної Боротьби, на бібліотеку С. Петлюри, Фонд української університетської науки, української політехніки, на сокільство, січи і т. д., і т. п. — без кінця й краю. Так розвиненого громадського „прошацтва", як тепер, українське життя ще досі не знало. Воно свідчить про лиху годину бездержавности, яку переживає наш нарід, але разом і про велику активність нашу. В сучасних обставинах державного рабства, без засобів, ми намагаємось утримувати при житті й чинности такі орґанізації й здійнювати такі пляни, які вимагають, очевидно, підтримки власного державного апарату й засобів.

Чи вдається нам робити це? І так, і ні! Наші осягнення великі, але вони майже ніякі в порівнанню з нашими можливостями. Коли взяти число Українців, що опинилися поза совєтською окупацією, то їх вистарчить фактично на середню европейську державу. При добрій орґанізації й жертвенности можна булоб явити світови чудеса. У нас того нема. Наші враження від ріжних ударних акцій і кампаній не мають уже первісної свіжости. Часто повторювані (властиво безнастанно переводжувані) ці акції спричинили якусь тупість. Ми проходимо попри національні гасла, як оті відгодовані городяни попри голодних жебраків, не реаґуючи на них і навіть не соромлячись цього. Друкують списки жертводавців, — нам байдуже, чи є там наше імя. Згадаймо хочаб таку справу, як Музей Визвольної Боротьби й Український Дім для нього. Знаємо, що це справа не тільки великого загально - українського значіння, а що це разом і справа нашої національної чести. Цю акцію переводимо на очах чужинців, які пильно слідкують за нею, зважуючи нашу жертвенність та оцінюючи нашу здатність і зорґанізованість. І знаючи це, ми за два довгі роки зібрали на... дві стіни. За той час вплинуло всього біля 1,300 пожертв. Замісць того, щоб відразу відгукнутися на заклик Музею і дати, хто що може дати, ми все відкладаємо й відтягаємо. Пожертви надходять що дня, але по одній-дві. Коли так і далі буде продовжуватися, то потрібну на дім суму зберемо аж за десять років. А за цей час станемо посміховищем, прикладом нездарности, національної несвідомости й нікчемности.

У чужинців, хочаб у тих самих Чехів, це відбувається інакше. І давніше й тепер. Всі знають, наприклад, як Чехи в дні свого відрoження й боротьби за визволення двічі збирали на свій національний театр. Кожний чув про їх горде гасло „Нарід собі!" Не думайте, що вони перестали збирати тепер, коли досягли державного права, маючи свою власну державу. Вони й тепер збирають таксамо, як і ми, збирають на все, лише зі значно більшим успіхом. Вони постійно переводять збірки на своїх „граничарів", на скріплення своїх національних позицій в прикордонних смугах, де їм загрожує ґерманізація, збирають на потреби шкільної матиці, на чеські школи в чужині, збирають на потерпівших при катастрофах, на безробітних, Червоний Хрест, на здійснення мистецьких завдань, наприклад на реставрацію свого старославного Каролінума і т. д., й т. п. Ці збірки дають у них міліонові суми. Але все це збірки на справи так мовити, денного порядку, при яких не йде ні про національну репрезентацію, ні про якусь загрозу нації. Але колиб перед Чехами стало сьогодня завдання такого всенаціонального характеру, як творення свого Музею Визволення, вони понеслиб усе; їхня молодь продавалаб сережки з ух і жертвувалаб на дім для Музею Возвольної Боротьби, щоб тільки здійснити завдання й зберегти свій престіж. У нас це інакше — на жаль, без захоплення й завзяття. І в цьому теж контраст...

Павло Галагур.

ДЕМОКРАТІЯ Й ІНТЕЛІҐЕНЦІЯ

З нагоди свята „Просвіти" появилася в „Ділі" з 8-го грудня б. р. стаття Ст. Сірополка під наголовком „Просвіту на вищий щабель!" У статті тій пишеться про крізу демократії та її причини. І передається, як дивляться на ту крізу демократії культурно-освітні працівники в Чехословаччині. Читаємо там ось що:

„На думку цих працівників, демократія справді стоїть під загрозою не лише дальшого розвитку, але й самого свого існування, а причину цього явища слід бачити не в крізі демократії, а в крізі демократів. Демократії не буде доти, поки не буде правдивих демократів, себто, людей демократичного переконання й життя. Демократом не можна родитися, ним лише можна стати. Звідси виходить велике завдання школи й самоосвіти — виховувати людину на демократа. Булоб помилкою зводити освіту й виховання людини лише до прищеплення їй якнайбільше знання та правил зовнішньої поведінки з іншими людьми. Вже Т. Масарик у своїй „Світовій революції" вказав, що „школи мусять учити думати, мусять привчати до метод і наукового духа". Тим більше це завдання припадає на позашкільну освіту, бо виховання людини не закінчується по виході її із школи: виховання не знає ні перестанку, ні закінчення.

„Позашкільна освіта (у нас для визначення цього поняття принято вживати скорочену й улюблену народом назву „просвіта") в значній мірі спирається на самоосвіті, на самовихованні. Однак не кожний в силі провадити цю працю без чужої допомоги,—більше того, кожний нарід має цілу верству громадянства, що потребує проводу у своїй просвітній праці. Культурний провід у просвітній праці звичайно знаходиться в руках інтеліґенції, себто тої верстви народу, що визначається більшим розвитком інтелекту в порівнанні з неосвіченою масою.

„Кріза демократії, або краще сказати, кріза демократів якраз і полягає в тому, що інтеліґенція внаслідок ріжних обставин втратила і тратить властиві якости, що забезпечують успіх у розвитку демократії. Так інтеліґенція не рідко ставить на перший плян не щастя й добробут цілого народу, а вузькі інтереси своєї партії, кляси чи ґрупи, а для досягнення цих інтересів не зупиняється вживати недопускальних засобів: брехні, насильства й свідомої демаґоґії. Якже можна вимагати розвитку демократії, коли нехтування моральними засадами стає звичайним явищем, тоді як демократія, за висловом уже згаданого Т. Масарика, це є моральне відродження в цілому громадянству й приватному житті. Отож нема чого дивуватися тому, що суспільне життя протікає майже скрізь у задушливій духовій атмосфері. Але як людина не може жити без свіжого повітря, так також потребує вона й свіжої духової атмосфери. Відсвіжити задушливу духову атмосферу й є завданням правдивої інтеліґенції, що має знов знайти контакт із своїм народом, памятаючи, що тільки живий звязок з рідним ґрунтом дасть їй не лише міць, але й віру в перемогу духа над фізичною силою.

„У боротьбі двох світів, — світу тих, хто культивує силу, і світу тих, хто ширить культуру, — інтеліґенція мусить стати лише на бік цього другого світу.

„Чи не можна прикласти більшости наведених тут думок і до нашої дійсности? Чи не повинні й ми, добре розуміючи що ніяка соціяльна реформа неможлива без реформи інтелектуальної й моральної, поставити також і нашу просвітню діяльність на вищий щабель?"

А. Г.

ЕСАН-ДЖАНІ

(Небилиця).

Ми їхали безводним, сухим степом. Запас води в наших шкіряних міхах, бордюгах, вже кінчився. Наші провідники, Калмуки, потішали нас, що ще заки смеркнеться, приїдемо до обильного жерела дуже доброї води в балці Есан-Джані.

Здивовані такою назвою, ми спитали, по якому се? Чи по татарськи?

Провідники сказали нам, що се два імена в мові якогось народу, що в степах України жив дуже давно, може тому які дві тисячі років.

— Балка Есан-Джані, то річище якоїсь дуже великої ріки, котра змінила свій курс, або й цілком висохла. Може колись Дніпро плив тамтуди, може Дін? Хто то нині може знати, що і як було на наших землях ще далеко, далеко до тої хвилі, коли на світ прийшов спаситель наших душ!

Ми справді, ще перед заходом сонця приїхали до балки. Ріка, котра колись нею плила, мусіла бути дуже широка, бо й балка була невроку. Другий її беріг годі було доглянути. Потрібне жерело було в самій середині балки. Ми обережно спустилися стрімким берегом вниз і їхали ще з пів години, заки заїхали на середину балки, де була керниця.

Балка була цілком суха. В ріку балка перемінюється тільки в зливні дощі з хмароломом. Вистане пару днів погоди, щоби балка знов висохла. Тільки пару жерел в кількох місцях балки не висихали.

Там, де було жерело, до котрого ми підїхали, дно балки стало підійматися, творячи по середині балки горб, два кільометри широкий, шість кільометрів довгий. Тоді, коли балкою ще плила вода, той горб був островом на ріці, між обома її розтоками.

Кромі того колишнього острова стоять розкинені по середині дна балки великі каменюки. Як хто має буйну уяву, то здалека взяв би їх за лицарів на конях.

Наші провідники напоїли коні, набрали в бордюги свіжої води і ми посідали коло керниці, щоби повечеряти і відпочати. Один з провідників розказав нам, як до того прийшло, що ріка висохла і балка дістала назву Есан-Джані.

Тоді, коли балка Есан-Джані ще була рікою, на її східнім березі ханом, чи царем був Меґер. Він мав доньку Джані. Слава краси сеї дівчини сягала по всі чотири краї світа. По правім боці ріки жив народ під булавою хана Еклі. Оба хани були собі лютими ворогами. Сю ворожнечу вони одідичили по своїх пра-прадідах.

Через ворожнечу між володарями між обома їх народами ішла безперервна війна. Рікою нераз ішла червона вода, бо бувало, що кров з побоєвища спливала до неї цілими потоками. Та знайшовся такий, що загадав оба народи помирити. То був бог любови.

Донька хана Меґера, Джані, поїхала раз в товаристві своєї найвірнішої чорної невільниці на остров, щоби там, заслонена прибережним очеретом, викупатися в ріці. Стояла над водою і любувалася своїм образом, який бачила в зеркалі води.

Дівчина не знала, що вона не сама там. На острові полював син хана по правім боці ріки, славний лицар і вродливий парубок, Есан. Він лежав із своєю добичею в прибережнім очереті і відпочивав.

Коли Есан вчув, що крім нього ще є хтось в очереті, розгорнув троха ґущу і побачив дівчину в її повній, не закритій красі.

Палкий хлопець був той Есан. Його серце спалахнуло горячим огнем любови. Прискочив до дівчини, обіймив її, і став цілувати. Джані хотіла кричати з жаху і сорому, та голос застряг їй в горлі. Хотіла втікати, та її ноги неначе вросли в землю. Хотіла вихопитися з його обіймів, та її руки були заслабі. Аж коли зійшлися їх уста, він пустив її.

Вернувшися з полювання, Есан зараз пішов до свого старенького батька Еклі. Довго вони балакали. Есан просив, благав. Еклі дуже любив свого сина, і для нього рішився простити родови Меґера давну, прадідівську обиду. Пішов до свого смертельного ворога і простягнув руку до згоди. Для обезпечення мира зажадав руку гарної Джані для свого сина Есана.

Меґер відкинув подану йому руку. Відповів глумом, насмішками і простацькою лайкою. Поклявся до трох днів свою доньку звінчати з іншим.

Джані не спроневірилася свому судженому. Вранці третого дня парубка, призначеного Меґером для його доньки, знайдено мертвого з ножем в серці.

Есан загадав любу дівчину викрасти з табору її батька і втекти з нею. Сто молодих лицарів Еклі-хана станули готові помогти Есанови і крити втечу залюбленої пари.

В темну ніч, коли на небі не світили ні місяць ні зорі, Есан і його сотня кинулися в ріку. Переплили її і закралися аж до оселі, де мешкав Меґер-хан. Джані не спала, ждала готова втікати. Есан вхопив дівчину сильними раменами і посадив її перед собою на кони. Пустився назад до ріки.

В ріці чигала на них зрада. З очерету вистрибнула хмара вояків Меґера, Ррпочався бій. Такий був завзятий, такий дикий, що від крови вода ріки закрасилася на червоно.

Меґер висунувся на чоло свого лицарства. Пробився аж до Есана. Роззвірений батько прошиб списом свою доньку і її милого. Ангел смерти вхопив обоє і відлетів з ними до раю.

Ріці Бог приказав провалитися під землю і забрати з собою душі убивників в глиб землі, де горить вічний огонь. Тіла убивників лишилися на божий приказ на землі аж до страшного суду. Коли ангел смерти хухнув на них, вони обернулися в камінь.

Ось чому ріка висохла, чому камяні стовбурі в балці подібні до закаменілих їздців і чому річище, тепер балка, зветься Есан-Джані. Се сполучені два імена людей, котрі в тій ріці погибли: парубка Есана і дівчини Джані.

Так розказували наші провідники. Чи се правда, нехай прослідять учені.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Дописувачі: Пишіть виразно принаймні імена, щоб не сліпати над ними в редакції й у друкарні, а потім ще не справляти в „спростуваннях", бо на це нема часу ні місця в ґазеті.

У купелі.

— Пане, чи не моглиб ви закликати свого пса? За кожним разом, як починаю плавати, він кидається в воду, щоби ратувати мені життя!

М. Степанчук.

ВІТЕР ЗІ СХОДУ

На морю бурхливім гойдавсь корабель
І плив дальше, дальше від сходу,
А вітер жорстоко гудів серед хвиль
Акордом чужим із заходу.

Чим дальше на захід, тим більший був жаль
За лагідним вітром родинним;
На душу сідала туга і печаль
За небом пречистим і синим.

За шумом карпатських лісів й верховин,
За клекотом рік і потічків,
За мовою рідних людей і родин,
Вівчариків сопілок звуків.

Чим дальше на захід, тим кращим ставав
Той образ сіл рідних в віночках,
Тим глибше у душу і серце вривав
Звук рідних пісень і дзвіночків.

На заході сонце багряне зайшло
І небо злучилося з морем...
Багато вже літ тут в чужині пройшло
З тугою, жалями і болем.

Та й досі ще чую: той вітер гуде
Незнаним акордом з заходу...
Ах, деж східній вітер, легенький той, де
З родинних сторін та зі сходу?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЮВИЛЕЙ М. ОМЕЛЬЧЕНКОВОЇ

Дня 14. листопада відбулося засідання Т-ва Українських Письменників і Журналістів, присвячене вшануванню 60-літнього ювилею п. М. Омельченкової.

Приємною несподіванкою в умовах еміґрантського українського життя цей ювилей означився почесним **даром великої мистецької хрустальової вази, яку ювилятка одержала від мін. шкільництва і нар. освіти Ч. С. Р. стараннями Жін. Нац. Ради Чеськословенської.**

Проф. **Білецький**, заст. голови Т-ва, привитав поважних присутних гостей. В теплому слові до ювилятки професор оцінив вагу її пропаґаторської праці української справи серед чужинців і особливо між жінкоцтвом. Ця праця може більш важлива, ніж офіційна дипломатична праця, бо жінка виховує молоде покоління; підкреслив тяжкість ведення такої праці для ювилятки, як представниці недержавної нації.

Пані д-р **Евгенія Балабас** (Кубанка) схарактеризувала життя ювилятки на Кубані. Референтка підкреслила тяжкі умови якоїбудь культурної праці в задушливих умовинах царського режиму, особливо на початку 90-тих років, ще на Кубані, як перифериї бувшої Росії. Але ювилятку ці тяжкі умовини не зломили, навпаки, вона була настільки доброю учителькою, що в 1908 році одержала призначення начальниці проґімназії в Анапі. Туга за освітою погнала її, майже в 40 років, вчитись у високій школі. З вибухом революції бурхливий характер ювилятки кидає її у вир революційних кубанських подій — єдина жінка на Кубані організує козацтво для боротьби з большевиками; потім, коли Кубань окупувала чорна російська реакція, ювилятка всю силу свого слова вжила на боротьбу з цією реакцією. Опинившись за кордоном, ювилятка виконала величезну працю, якої наслідки тут у нас перед очима (на столах були розложені книжки ювилятки, журнали і часописи з її статтями, і численні відгуки в українській і чужій пресі про її працю).

Д-р Гомзін, голова Т-ва, схарактеризував працю ювилятки за кордоном. Він поділив цю працю на журналістичну, видавничу і працю живим словом. За 10 років, крім книжок, ювилятка написала 140 статей до ріжних українських, чеських, юґославських, болгарських і французьких журналів і часописів. Поважна частина статей торкається українського питання. Ювилятка вийшла з українських рямок на міжнародній форум, розуміючи важливість міжнародньої пропаґанди української справи. Зокрема оцінив її властивість, що вона скрізь виступала, як Українка з Кубані, не теряючи звязку з цілою Україною. В тяжких еміґрантських умовинах, за підпорою визначних чеських жінок п. п. Грдлічкової і Червенкової, п. Омельченкова заложила в 1928 році видавництво „Чесько - Українська Книга", яке видало 9 книжок. Пані Омельченкова перша, як еміґрантка, почала в Празі пропаґанду української справи в організаціях чеських жінок і серед чеського суспільства взагалі. Ювилятка виступала з викладами і в багатьох українських організаціях.

Пані сенаторка Ф. Пламенкова привитала ювилятку від Жіночої Національної Чеськословенської Ради. В зворушливих словах схарактеризувала ювилятку як виняткову жінку, якої дуже мало навіть на міжнародньому полі. Величезна праця п. Омельченкової на чужому ґрунті і в таких несприятливих умовинах недоцінена, і виключ у неї подив і бажання, щоб ювилятка могла досягнути на рідному ґрунті. Вона побажала ювилятці хоч один рік свого життя прожити на рідній батьківщині, деб могла багато зробити на користь свого народу і славянства.

Пані проф. С. Русова, витаючи від Української Жіночої Національної Ради, теж підкреслила вагу міжнародньої пропаґанди ювилятки української справи і популярність п. Омельченкової між славянським жіноцтвом.

П. сенатор Шелухін у своїому привитанні указав, що ювилятка вибрала правдивий шлях для праці: без торгівлі батьківщиною, без хитання, почуваючи себе органічною одиницею цілого українського народу, працювала для цілої батьківщини, а лише цей шлях веде до слави.

З привитаннями ще виступали: представниця Єдноти славянських жінок, п. Андрій Макаренко, член Директорії У. Н. Р., від Українського Комітету і Т-ва Залізничників, п. Ломтадидзе від Грузинів, інж. Фесенко (Кубанець) вручив ювилятці документи про вибрання її почесним членом Т-ва Кубанських Письменників і Журналістів та Т-ва Студії Козацтва, п. Т. Воропінова (Кубанка) підкреслила материнство в характері ювилятки і подякувала за допомогу її дітям.

Крім того одержані численно привітання від українських і чужих організацій і окремих визначних осіб.

Пані Омельченкова в своїй відповіді на привитання, звертаючись до представниці Єдноти славянських жінок, сказала: „Дякую сердечно за велику честь, яку ви мені зробили своєю увагою до моєї скромної праці, але булаб я в цей день більше щаслива і задоволена, колиб у Єдноті Славянських Жінок була заступлена українська жінка, як рівний член між жінками інших славянських народів. Ми не маємо своєї держави, бо під большевиками Самостійна Україна лише на папері і Українки з Великої України не можуть брати участи в жіночому русі. Але у вас в Чехословаччині і на еміґрації маєте більше визначних жінок, ніж я скромна працьовниця, і бажаю, щоб одна з них репрезентувала українське жіноцтво в Є. С. Ж." Звертаючись до гостей, ювилятка просила вибачення, що буде дякувати в першу чергу не любим сестрам, дрзям і прихильникам, але тим, хто ворожо до неї ставився, хто її ганьбив і плював їй у душу, хто перешкаджав її праці, бо це давало їй завзяття, гартувало її, підносило на висоту її ідеалів і навчило її оцінювати не тільки своїх друзів, але й ворогів і навчило її бути вдячною і за найменшу підтримку. Могла вона розвинути свою працю лише завдяки умовинам життя серед чеського жіноцтва; за це найбільше дякує Чеськословацькій Жіночій Національній Раді. Тяжкі умовини праці її ніколи не зломлювали і в праці вона знаходила відпочинок. Сподівається, що за моральною підтримкою своїх друзів зробить більше, ніж зробила до сьогодня.

Треба завважити, що Т-во Українських Письменників і Журналістів хотіло відсвяткувати цей ювилей більше святочно і був зорганізований комітет із 14 організацій українських, чеських і козацьких. Але п. Омельченкова відмовилася від урочистого свята — тому комітет під головуванням пані проф. Софії Русової і секретарки Мілени Грдлічкової вирішив іншим способом відмітити 60-літний ювилей пані Омельченкової. Заложено фонд для видання книги пані Омельченкової: „Славянська Жінка". Конто фонду заложено при Жіночій Національній Раді Чеськословенській. Перші вкладки зложили: пані сенаторка Франтішка Пламінкова і Жін. Нац. Рада Чеськословенська.

Т-во Українських Письменників і Журналістів у Празі.

М. Костишин.

ТАК З БІДОЮ

(З днів).

Так у світі дієсь, брате,
Як біда прийде до хати.
Причандали розкладає,
Приграватн починає,
Тебе в танець заставляє.
Не питає, чи ти хочеш;
Біда знає, що підскочиш.
Тому грає понад міру
То на скрипку, то на ліру,
Док не вїсться добре в шкіру.
Вона втрутить ні до всього,
Не питаючись нікого.
Всюди стане заглядати,
Твою душу дратувати,
Ще й по ночах не дасть спати.
Щож порадити з бідою?
Вона пані, ти слугою!
Учить тебе, як ходити,
Як повинен говорити...
Ех! З бідою тяжко жити!
Побороти — сил не маєш;
Попросити — не вблагаєш.
Продати — хтож її купить,
Як біда всім шкіру злупить,
Ані кроку не відступить...
Дарма, брате, тим журитись,
Не поможе, щоб скоритись;
Біді треба піддаватись,
Ніби з нею побратись,
А за бучком оглядатись.
Щоб він був лиш не надутий,
А здоровий, ще й закутий.
Хватай сильною рукою,
Ніби жартом, у спокою,
Побіжи з ним за бідою...
Та по пятах! Шмагай сміло,
Хай втіка, щоб загуділо.
Щоб не вспіла оглянутись,
Вже не думала вернутись,
А ти — зміг біди позбутись...
— — — — — — — —
Так з бідою живеш, брате.
Як бучка не мож дістати,
Біда всяде аж на спину,
Скаже: носи, вражий сину,
А я тебе не покину!
От тоді найбільша скрута,
Як біда наложить пута.
Разом їсть з одної ложки
Тебе точить лиш потрошки
Аж до гробової дошки.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДВІ УКРАЇНСЬКІ ЖЕРТВИ.

Дня 5-го листопада цього року в містечку Келавас, коло Мекаду, в стейті Пенсилвенія, підчас виборчого походу місцевої демократичної партії вбили на смерть пять осіб, а між ними двох Українців.

Випадок трагічний. Заставляє він Українців з Пенсилвенії подбати, щоб винні були покарані. Ми теж повинні писати письмо в тій справі до нововибраного ґовернора, зазначуючи, що нас, Українців, є тут у Пенсилвенії коло сто пятьдесять тисяч.

Ми повинні теж підкреслити, що партія повинна памятати, що ті жертви є українського роду. А повинна це мати на увазі тоді, коли треба їй поперти для оборони української справи чи видвигнення українських кандидатів на послів до Гарисбурґу чи Вашинґтону.

Антін Пашук.

НЕ ПУСКАЮТЬ ДО РІДНОГО КРАЮ.

Вже минуло пів року, як я вніс подання за пашпорт до Галичини. Польський консулят зажадав від мене виповнення яких 20 документів. Все те я виповнив і вислав $12 на телеґрафічну відповідь з краю. І те все ще не помагає. Я не вибрав американських паперів і тепер, коли не пускають мене до рідної землі, являюся свого роду чоловіком „без вітчини".

Річ очевидна, що завважують тут якісь „політичні мотиви". І задля них не пускають мене до рідної землі, до рідного села й до родини. Ось що це значить бути сином бездержавного народу. Це для нас добра наука, що і як робити, щоб таки здобути свою власну державу.

Дмитро Захарчук.

Сила мистецтва.

— Щож, пане бароне, як сподобалася вам остання вистава образів?

— О, я щиро сміявся, лиш шкода, що під сподом нема написаних ніяких жартів!

Театральна хроніка.

„...Артистка, що грала ролю молодої, наївної, робила це з молодечою силою, якої ми не бачили в неї вже трицять літ".

ПЕРЕД РОЗВЯЗАННЯМ ПИТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ІСНУВАННЯ УКРАЇНИ.

М. Ковальський, подаючи голоси совєтської преси про зріст української національної свідомости на Україні, приходить до таких висновків:

„Як виходить з аналізи процесів і подій, що мали місце на Україні за останні роки, національна свідомість українського народу надзвичайно поглибилась і в нашому народі загострилось почуття його окремішности, а тимчасом ідея незалежности України спопуляризована самим ходом цих подій і процесів. Єдиним виходом з того тяжкого становища, в яке попала Україна, є відновлення її державности, відірвання її від Росії.

„З другого боку, не зважаючи на неймовірно тяжкі умовини життя на Україні, там іде невпинним шляхом процес матеріяльної мобілізації до реального приняття нею форм незалежної держави. Чим більше виявляється централізаторська політика Москви, тим більший вона викликає спротив і посилення гостроти змагань України здобути незалежність. Робота культурна і наукова, витворення кадр української інтеліґенції (при всіх її дефектах) з безпереривним життєвим досвідом, процес усвідомлення народніх мас — це все причиняється до конкретизації ідеї самостійности: Те, чого ми не мали в роках 1917—1921, сьогодня, може ще не повністю, маємо на Україні.

„До того додати ще треба, що традиції збройної боротьби, перерваної у 1921 р., живуть далі в формі тих повстань, заколотів і заворушень, що не вгавають до сьогодня на Україні і що знаходять свій вияв у тому „спротиві", про який говорив Постишев. Терор проти совєтської влади існує, це є незаперечний факт, хоч він і дуже рідко одмічається совєтською пресою, а як одмічається, то лише як „бандитизм". Одмітимо недавню звістку про вбивство Вайсберга, відомого чекіста, звістку про зірвання в повітря порохових складів у Києві і т. д.

„Гасло покійного Хвильового „геть з Москвою" перейшло з літератури в реальне життя, і це гасло, виголошене большевиком, нічим не ріжниться від гасел наших, а саме: „Відірвання України від Москви і відновлення незалежної держави української".

„Хоч українське населення знесилене і вимучене, воно бореться безперестанно і бореться нещадно.

„Міжнародня конюнктура і процеси в українському життї поза межами совєтів говорять за те, що наближається час дуже рішучих і відповідальних подій на Великій Україні. Говорячи про процеси в українському життї, ми розуміємо під ними зріст свідомости серед Українців Галичини, Волині, Буковини і Закарпаття, того, що найголовніший ворог — це Москва, і що проти нього всі наші живі **сили** мусять бути направлені. Цей зріст є доказом того, що вже відчувається близькість розвязки питання **нашого державного існування".**

Павло Феваль.

ГРУША

Була на краю села велика груша. На весну подобала на кіш, повний цвіття. Селянинова хата була по другому боці дороги. Мала камінний вхід, наче яка палата. Наємникова дочка звалась Олена.

Ми були заручені.

**

Мала шіснацять літ. Скільки рожевости було на її щічках! Наче цвіття на груші. А було то під грушею, як я їй говорив:

— Олесю, моя Олесю, на коли настановимо весілля?

**

А вона вся сміялася: її волосся, що гралося з вітром, її тіло, її боса нога в малих черевичках, і руки, що схопили та пригинали галузку, щоб понюхати цвіт глою, її чисте чоло, її білі зуби між румяними устами. Ах, цілував я їх.

— Наше весілля буде в жнива, — сказала мені — коли тебе цісар не візьме до війська.

**

Як настала бранка, я засвитив свічку, бо думка, що піду кудись далеко від неї, стискала мене за серце. Та ось, узяли Івана, мого рідного брата, а я виминув долю.

Знайшов я його, як плакав і голосив:

— Матінько моя! Бідненька моя мамо!

Не хотів мені вірити, як я сказав йому:

— Я піду замісць тебе.

Олена прийшла під грушу з заплаканими очима. Я ще ніколи не бачив її, щоби плакала. Її сльози були ще гарніші ніж її сміх. І сказала мені:

— Ти гарно вчинив, ти добрий. Іди, Петре, я ждатиму на тебе.

**

Права, ліва, права, ліва, бубон бубнить! Вперед, походом руш! Ступали ми так одним духом під Ваґрам! Петре, тепер уважай! Тут ворог! Бачу вогняну рису. Пятьсот гармат загреміли нараз: було там диму, що аж налягав на груди, та крови, що нога бродила в ній. Я зжахнувся та глянув позад себе.

**

Позад мене була Франція і село і груша й усі цвіти були тепер позад мене. Я прижмурив очі й бачив Олесю, як молиться за мене. Слава Тобі Боже! І я набрав відваги! Вперед, вперед! Права, ліва! Тепер стріляй! На баґнети!

— Дуже добре, новику! Хлопче, як тобі на імя?

— Ваша величносте, на імя мені Петро.

— Петре, ти мій бриґадир.

**

Олена! Моя Олена! Хай живе війна! Це свято — день битви! Коли треба йти попереду війська, одну ногу ставляй поперед другої. Вправо, вліво!

— І це ти знову, Петре!

— Так, це я, ваша величносте.

— Ось тобі поручникові еполєти.

Було їх теж багато, дуже багато на раменах неживих.

**

Спасибі, ваша величносте! Тай нумо вперед на Москву — одначе не далі! На широкій сніговій рівнині стоять останки війська. Тут ріка, там неприятель, по обох боках смерть!

— Хто перший перепровадить човен для моста?

— Я, ваша величносте!

— Ти все, мій капітане!

Дав мені свій хрест побіди.

**

Слава Тобі Боже! Олесю, моя Олесю, яка ти будеш горда з мене! Війна скінчилася, мене відпустили. Заграйте та задзвоніть на наше весілля! Дорога далека, одначе надія скорочує її. Там вдолі, за тією горою вже батьківщина. Пізнаю церковну вежу: сказав би ти, дзвонять...

**

Дзвонять. А груша. Місяць цвіття настав, а я не бачу розцвілого коша. Часом я бачив її здалека... Тоді ще тут стояла... Порубали дерево моїх молодих мрій. Було повне цвіття, молодого цвіття! А тепер гильки лежали порозкидані по траві.

**

— Чому то дзвонять, Матвію?

— На шлюб, пане капітане.

Матвій мене вже не пізнав.

Шлюб. Правду говорив. Молодята ступали церковними сходами. Молода, то була Олена, моя Олена, така всміхнена та гарніша ніж колинебудь. Іван, мій Іван, був молодий.

**

Біля мене добрі люди говорили:

— Люблятьєся!

— А Петро? — спитався я.

— Що за Петро? — видивилися на мене. Забули мене.

**

Я вкляк у церкві зовсім позаду. Я молився за Олену й за Івана. За все, що я любив. Відправа скінчилася. Я підняв зівялий цвіт груші і пішов своєю дорогою, навіть і не оглянувся більше.

**

— Невжеж ти вернувся, Петре?

— Так, ваша величносте.

— Тобі двацять два роки, а ти майор і герой. Коли хочеш, знайду тобі жінку графинку.

А Петро добув ізза пазухи дрібний зівялий цвіт, що впав із порубаної груші.

— Ваша величносте, моє серце, наче цей цвіт. Дайте мені місце в передній стежі, хай умру, як чесний вояк.

**

Дістав місце в перших рядах. І поза селом є полковникова могила, що згинув на двацять четвертому році, саме в дні побіди. Замісць імени йназвища вирізали в дереві слова: „Прославлене хай буде імя Господнє!"

Несправедливість.

— Алеж пане судде, чому я за вкрадені гуси дістав 14 днів більше, ніж минулого року? Таж цього року гуси дешевші!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Розказував про рідний край.

Заходом Центральної Ради в Нюарку відбулося в Січовій Галі дня 25-го листопада б. р. народне віче, яке відкрив предсідник Ц. Р., Л. Крук, покликавши до слова Івана Коваленка з Торонта, Канада, котрий приїхав до нас, щоби розказати, що він чув і бачив на Великій Україні і в Галичині, як теж у Ленінграді та в Москві, куди він переїздив з гуртком канадійських туристів.

Бесідник зазначив, що не буде говорити від якоїсь одної групи чи партії. Розкаже, що він, як Українець, міг бачити і чути; бо чужинці після відвідин С.С.С.Р виносять зовсім інші враження ніж Українці чи Москалі. Чужинців більше цікавлять певні досягнення большевицької господарки і тому вони часто не бачать того, що там є в дійсности. Чужинець звичайно не знає російської мови, або знає її дуже мало. Його ведуть певною дорогою, на якій усе розставлене так, щоб він міг бачити і чути лише те, чого большевикам треба, щоб він бачив. Не знаючи вдачі Москаля, він усе те, що йому перекладачі-проводирі скажуть і покажуть, приймає за добру монету. Примір[о]м покажуть йому фабрику, яку збудували, а коло неї харчівню, а трохи дальше дім для помешкань. Це все виглядає на перший погляд гарно. Робітники на запит, чия це фабрика, відповідають, що їхня. Вони належать до фабрики, а фабрика до держави, тому ніби і є рація так говорити. Є кілька шкіл, улаштованих на показ. І є кілька таких дитячих захистів. Але чи це вже все, чим можна ущасливити ввесь нарід, а радше всі народи С.С.С.Р.? Чи до щастя вистарчить, що дехто живе навіть добре, як от комісарі та деякі специ? Во селянство, яке становить у С.С.С.Р. 97% цілого населення, є голе, босе й примирає з голоду. Воно безрадне й не має якоїсь навіть надії на краще. Нема навіть де йому порадии шукати. Єдина річ, на яку ждуть як на ратунок, це війна. Кажуть, що тоді далиб їм зброю в руки і тоді вонив якось розправилися з комуністичною владою. Поки ще не було колективізації, пятиліток то ще якось там тягли. Але як по смерти Леніна взяли керму державну інші провідники, то життя погіршилося. Прийшла пятирічка, а з нею колективізація. В 1931 р. збіже зародило майже найліпше від часу большевицького правління. І це вони приписали той урожай своїй колективній господарці. Але все збіже від селян забрали і вивезли. В роках 1932 і 33 урожай вийшов слабше; тоді склали вину на селян індивідуалістів, саботажників, куркулів, бо треба було за невдачу зложити на когось вину. Вродилось чи ні, держава має свое дістати. І забрали все, що могли взяти. А селянам сказали: не хотіли ви сіяти, не виконуєте приказів уряду, тепер здихайте; а другим разом будете знати, як слухати. І так вигинули міліони. Ніхто цим не журився, хіба тільки тим, як це закрити перед світом. На запит, чи уряд міг запобігти бодай участи голодови, полтавський голова совхозу сказав: „Канечно маглі, да не нужно, пущай куркулі дохнуть".

Як було треба захопити владу до рук, тоді обіцяли дати свободу, землю, українізацію й інші блага. Тепер це все зістало тільки на папері, а дійсність показує зовсім що іншого. Особливо відколи Сталін перебрав керму. Пятилітка загнала одних в колективи, других у сиру землю.

В містах, коли їх порівнати зі селом, то ще пів-біди. Але село то є в дуже жахливім стані; особливо на Україні. Людність заголюкана, всі бояться щонебудь говорити, щоб хтось не підслухав. Всі уряди в руках Москалів та Жидів. Як ще були деякі урядові Українці, то їх тепер Постишев вичистив з корінцем. Українським комуністам не вірять, хоч якби вони вірно не служили Москві. Ось так як Рибак, чи Паславський, що вражені вигодолюванням України поїхали просити в Москву помілекші, висилала Москва на Соловки. З Кубанщини повисилали цілі села на Сибір, а опущені землі кольонізують Москалями.

Мова по українських містах, в урядах, всюди московська. Бесідник питався одної урядниці (Жидівки), чому вона не говорить по українськи, бож тут живе український нарід і була якась українська нація. Вона відповіла „єто нічаво, я хорошенко панімаю как ви гаворітє по украінскі".

При кінці бесідник взивав еміграцію непорозуміння і сварки, та обєднатись, бо назріває грізний час.

По тім відбулась збірка. Жертвували по $1: В. Кузів, П. Ковальчук, І. Шевчук, В. Ткач, Н. Яцентів, В. Ярема.

Дрібними датками зібрано $23.64. Разом $29.64, які пішли на покриття подорожі бесідника й інші вічеві видатки.

Іван Петрів,
М. Мулик, секретарі віча.

Щастя в нещасті.

Бандити напали на хату багача й убили його. На другий день одна з газет описала докладно напад, а опис цей кінчився такими словами:

— На щастя, вбитий мав гроші зложені в банку, тому не потерпів великої матеріяльної шкоди.

Знак часу.

Наймичка відходить, бо виходить замуж. Малий Івась, що є при її прощанні, каже:

— А памятай, як розведешся, то можеш до нас вернутися.

—o—

Господиня (входить до кімнати комірника): Боже, що тут у вас діється?

Комірник: Таж бачите, що граю на віольончелі!

Господиня: Ну, слава Богу, бо я думала, що ви обрізуєте ноги від ліжка!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВІЛМІНГТОН, ДЕЛ.

З панахиди на край.

В укр. прав. церкві в Вілмінгтоні відбулася дня 9-го грудня панахида за борців за волю України. На тій панахиді зібрано $10, які вислано до Обєднання з призначенням по рівній части на визвольну боротьбу й інвалідів.

—o—

АЛТУНА, ПА.

На народні цілі.

Дня 27 листопада комітет від українського клюбу улаштував спільну вечерю, а при веселій забаві приявні громадяни не забули також про рідний край та на поклик гром. П. Назарука зложили $12.20, призначуючи з тої суми $5 на інвалідів, $5 на Рідну Школу, а $2.20 родинам Біласа і Данилишина. Жертвували: П. Бука $2; О. Дичко, П. Назарук, П. Патронік, Ф. Бабяк і А. Бача по $1; І. Висоцький, С. Одоляк, Г. Сеньків, І. Карбовнічек і І. Кумик по 50 цнт.; Ю. Одоляк, П. Трусь, І. Новак, А. Бассаль, М. Фультанович, В. Процько, В. Гільтайчук, Г. Патронік, і Ю. Бабяк по 25 центів. Дрібними датками зібрано 45 центів. Збіркою занялися Геня Патронік і Юлія Бабяк. Гроші переслано на призначену ціль через Обєднання.

За комітет клюбу:
І. Висоцький,
І. Карбовнічек,
В. Карбовнічек.

—o—

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

На визвольну боротьбу.

З Листопадового Свята, улаштованого заходом укр. прав. громади і відділу О.Д.В.У., було чистого доходу $26.05 і ті гроші вислано через Обєднання, призначуючи $10 на могилу Вітовського, а $16.05 на визвольну боротьбу.

П. Качмар.

—o—

ЛОРЕЙН, О.

На народні потреби.

Дня 25 листопада укр. прав. громада відсвяткувала Свято Державности. Підчас панахиди в церкві та підчас концерту на галі зібрано на народні цілі в рідним краю $11, та вислано їх через Обєднання.

—o—

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ.

На музей і інвалідів.

Тов. ім. Івана Франка, відділ 93 У. Н. Союза, влаштувало вечерок, а чистий дохід з цього вечерка в сумі $10 переслано через Обєднання, призначуючи по пополовині на Музей та інвалідів.

П. Тітик, секр.

ДЖОЛІЄТ, ІЛЛ.

Ялинка на Музей Визвольної Боротьби.

На заклик проф. Д. Антоновича, який був поміщений у „Свободі" з дня 11 грудня 1934, складають по цеголці на будову Музею Визвольної Боротьби в Празі: Евген, 13 літ, і Наталочка, два і пів року, по $1 і висилають через Обєднання. Заразом закликають усіх українських дітей складати такі цеголки для дитячої стіни музею. Хто буде черговим?

Евген і Наталочка Кочани.

—o—

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На визвольну боротьбу і інвалідів.

З нагоди 25-літнього срібного весілля гром. Теодора і Магдалини Новенчук, яке влаштовано в У. Н. Домі, в суботу, дня 10. листопада ц. р., при веселій забаві присутні гості не забули про Рідний Край, і на зазив гром. Л. Кота зложили на визвольну боротьбу $9, а знову на зазив гром. Г. Бедзіша $2 на інвалідів.

Жертвували: Т. Новенчук і Магдалина Новенчук по $1; Ф. Валтон 75 ц.; Л. Кіт, М. Снігур, Й. Бойко, К. Рибак, Г. Бедзіш, А. Костів, Н. Дідуник, і М. Гринчук по 50 ц.; І. Робак, Я. Фішер, Г. Федорук, К. Клим, М. Шушевська, П. Танасишин, П. Гриник, В. Матвійчук, Г. Туркевич, І. Каменюк, Г. Костишин, М. Дембіцький, М. Ліщинський, А. Ліщинська по 25 ц. Дрібними датками зібрано 90 центів, отже зібрано разом $11.15, котрі вислано через Обєднання на призначену ціль. Збіркою занялись А. Костів і Каменюк.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (150)

Гарна невідома жінка, пахуча ніч та поетичне оточення Рівієри пригадали Роджерови ті незабуті години, які він пробув з Патрицією в городі магараджі в Індії.

Він думав про ріжні справи, дорогі його серцю. В ночі, в розмові зі своїм товаришем, він розповів йому дещо з того, що так його глибоко зворушувало. Він спитався його, хто вона така. „Всі її знають. Де ти був, що ти її не знаєш?" — сміявся його товариш.

„Це славна російська танцюристка. Чому ти питаєшся?" „Нічого, нічого", відповів Роджер. „Це тільки мій настрій. Мені здавалося на хвилю, що я її знав в Індії". Молодий Англієць засміявся до себе самого, що така глупа думка могла прийти йому до голови.

А всетаки ця гарна жінка могла бути Патрицією. На другий день він почувся нагло сильно змучений неробством і постановив вертатись до Лондону. Він сказав свому товаришеви, що мусить вертатись до роботи. Розплатився в гот[е]лю і почав свою велику пригоду.

Зрозумів дослівно.

Ладичко дав собі вшити одяг. Приятель питається його:

— А що, послухав ти моєї ради та дав собі вшити дві пари штанів?

Ладичко відповідає: Так, одначе часом мені в ногах загарячо!